

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۰۷/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

تعامل آموزش و یادگیری و ویژگی‌ها در نظام آموزش مجازی در دوره کرونا

محمد جواد میرزائی^۱، محمد استجلو^۲

۱- دبیر رسمی آموزش و پرورش، رشته آموزش زبان انگلیسی، استان زنجان

۲- کارشناسی علوم تربیتی از دانشگاه فرهنگیان زنجان

رایانامه: Mohammad.moalem78@gmail.com

۱- چکیده:

یادگیری، برای افراد مشتاق که می‌خواهند هم در سطح شخصی و هم در سطح حرفه ای پیشرفت کنند یک کلید جاودانه برای موفقیت می‌باشد. متأسفانه، بسیاری از ما به سختی می‌توانیم چالش‌های جدیدی را به برنامه‌های سخت و غیرقابل انعطاف خود اضافه کنیم. در این زمان یادگیری غیر حضوری می‌تواند یک راه حل باشد. مردم می‌توانند تقریباً در مورد هر موضوعی به صورت آنلاین، در هر مکان و هر زمان یاد بگیرند. البته همانند اکثر روشهای تدریس، آموزش مجازی نیز دارای موارد مثبت و منفی خاص خود است. رمزگشایی و درک این نکات مثبت و منفی به موسسات در ایجاد استراتژی‌هایی برای ارائه کارآمدتر دروس کمک می‌کند و یادگیری بدون وقفه را برای دانش‌آموزان تضمین می‌کند. در این مقاله برخی از مزایا و معایب آموزش مجازی بیان می‌شود.

در این مقاله قصد داریم در مورد نقش آموزش آنلاین در آینده تحصیلی دانش‌آموزان صحبت کنیم و از نزدیک با زوایای مختلف آموزش مجازی اعم از نکات مثبت و منفی آن آشنا شویم. حدود ۳ سال پیش بود که همه‌گیری ویروس کووید ۱۹ (کرونا) تمام جنبه‌های زندگی بشر در سرتاسر زمین را تغییر داد. همه چیز از حالت سنتی، فیزیکی و حضوری درآمده و به قالب آنلاین، مجازی و دیجیتالی وارد شد؛ از خرید رفتن و انجام کارهای بانکی بگیریید تا کار کردن و درس خواندن! یکی از جنبه‌های بسیار عظیمی که تحت تأثیر همه‌گیری ویروس کرونا قرار گرفت، آموزش و پرورش بود. کودکانی که به مدرسه می‌رفتند، بیش از همه دچار تغییر در سبک و سیاق زندگی خود شدند. آموزش سنتی جای خود را به آموزش مجازی داد و فصل جدیدی در عرصه آموزش و پرورش رقم خورد.

۲- واژگان کلیدی: محاسن و معایب، فضای مجازی، آموزش غیرحضوری، یادگیری دانش‌آموزان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۳-مقدمه:

آموزش کشور ایران، با ورود ویروس covid19، شکل تازه ای به خود گرفت در واقع آموزش مجازی (شاد) به آموزش واقعی اضافه شد. انسان موجودی است که دائما در حال یادگیری است و این یادگیری به زمان و مکان خاصی معطوف نمی شود و همین یادگیری و ذات انسان در جستجو بودن است که در مواقع تاثیر گذارده و فاصله های یادگیری را در جامع پیشرفته و درحال توسعه مشخص می کند. تعلیم و تربیت آدمی امری پیچیده، پدیده و پدیده و وقت گیر است که همکاری نهادهای مختلف و افراد متعدد و هماهنگی همه فعالیت های مربوطه را ایجاب میکند.

اولین شرط هماهنگی فعالیت ها وحدت هدف و مقصد است که باید برنامه ها و فعالیت های مربوط را هدایت نماید. تعیین و تصریح هدف غائی و هدف های واسطه ای که برای نیل به هدف غائی ناگزیر باید تحقق حاصل کنند علاوه بر اینکه وسیله مناسبی برای ایجاد هماهنگی لازم در فعالیت هاست، شرط لازم امکان ارزشیابی نتایج فعالیت ها نیز می باشد. (شکوهی، ۱۳۹۴).

پیشرفت تحصیلی و در کنار آن برنامه های تدوین شده در راستای یادگیری بهتر دانش آموزان یکی از شاخص های مهم در ارزیابی آموزش و پرورش است. نقش فضای مجازی بر یادگیری دانش آموزان، زمانی بیشتر خود را نشان می دهد که بدانیم این فناوری ها بر اساس نیازهای بشر پا به عرصه وجود گذاشته اند؛ اگر بخواهیم فضای مجازی را صرفا از جنبه منفی مورد توجه قرار دهیم، در این صورت در همان گام اول متوقف خواهیم ماند و هیچ کاربرد علمی و آموزشی نمی توان برای فضای مجازی متصور شد. اما اگر از این زاویه به موضوع نگاه کنیم که فناوری های نوین اطلاعاتی و ارتباطی از جمله شبکه های اجتماعی علاوه بر جنبه تفریح و سرگرمی می توانند نقش یک ابزار آموزشی یا کمک آموزشی را داشته باشند، در اینصورت امکان استفاده مطلوب و بهینه از چنین فناوری هایی با هدف بهبود عملکرد بر یادگیری تحصیلی دانش آموزان بیش از پیش فراهم می شود (موفقی و همکاران، ۱۳۹۶). با تعطیلی مدرسه و ورود آموزش مجازی که در ابتدای اجرای آن برای معلمان و دانش آموزان شوک جدیدی بود و همه خانواده ها و... را سردرگم کرده بود. و تجربه جدیدی برای نظام تعلیم و تربیت رقم خورد. که در این مقاله به بررسی مزایا و معایب اثرات این آموزش بر یادگیری دانش آموزان پرداخته می شود.

هر سیستمی هر چند پرکاربرد و پرترفدار مزایا و معایبی دارد. مزایا و معایب آموزش مجازی از جمله موضوعاتی است که این روزها مورد توجه زیادی قرار گرفته است. شیوع ویروس کرونا در این روزها باعث گردیده آموزش مجازی و آنلاین بیشتر آموزشهای کشور را به طور ناخواسته در بر گیرد. دانش آموزان، دانشجویان، اساتید و موسسات هم دست به دامن نرم افزارهای آموزش مجازی و ویدئوکنفرانس ها شده اند. یادگیری مبتنی بر وب معمولا تحت عنوان eLearning یا یادگیری آنلاین یاد می شود. این اساسا شامل یادگیری آنلاین از طریق دوره هایی است که در اینترنت ارائه می شود. ایمیل، سخنرانی های زنده و کنفرانس ویدیویی از طریق شبکه امکان پذیر است. در واقع باید گفت چاره ای جز این نیست اگر آموزش مجازی نبود همه مدارس و دانشگاهها تعطیل می شد و علم و تحصیل نه تنها در ایران بلکه در کل دنیا به خاطر کرونا تعطیل می گردید و این نشانگر اهمیت فضای مجازی است. البته فضای مجازی فقط مختص آموزش نیست و خریدهها، انجام امور بانکی و تقریبا بیشتر کارها را می شود با آن انجام داد و در این روزها به داد مردم رسیده است. ولی عدم آشنایی مردم و نداشتن سواد رسانه ای باعث ایجاد مشکلاتی برای کاربران شده است. اما باید کرونا را فرصتی دانست و از آن استفاده نمود تا دولت در زمینه توسعه زیرساخت های آموزش مجازی و برطرف کردن مشکلات آن اقدامات لازم را انجام دهد. اما در اینجا برخی از مزایا و معایب مشکلات آموزش مجازی می پردازیم البته در این خصوص نظرات متفاوتی وجود دارد.

۴-اهداف پژوهش:

۱. بررسی مزایای استفاده از آموزش فضای مجازی بر یادگیری دانش آموزان
۲. بررسی معایب استفاده از آموزش مجازی بر یادگیری دانش آموزان
۳. ارائه راهکارهای بهتر در زمینه یادگیری و اثربخشی آموزش فضای مجازی

۵-روش پژوهش:

این تحقیق از طریق بررسی منابع مکتوب، روش‌های نیمه میدانی، مقالات علمی و اطلاعات شخصی و مشاهدات نویسندگان در نگاشته‌های مرتبط با موضوع تهیه و تنظیم گردیده است.

۶-مفهوم شناسی و پیشینه پژوهش:

۶,۱-مفهوم فضای مجازی

مفهوم فضای سایبری، معطوف به فضای ساختگی و خیالی واقعیت مجازی و اینترنت است که انسان از طریق آن به فضای واقعیت مجازی وارد می‌شود. بدون فن آوری فضای سایبر بی معنا خواهد بود (هانی، ۲۰۰۶:۳۵). در واقع، اینترنت دروازه فضای مجازی است؛ اما فضای مجازی با ویژگی‌هایی چون: میزان وچگونگی دسترسی، راهبردی، فعالیت اطلاع‌یابی، بالندگی و اعتماد شناخته می‌شود (فولسوم، ۲۰۰۷).

۶,۲-مفهوم یادگیری

"یادگیری عبارت است از تغییرات نسبتاً پایداری که در رفتار بالقوه موجود زنده، بر اثر تجربه رخ می‌دهد." در تعریف فوق، منظور از رفتار بالقوه، امکان انجام یادگیری است مثلاً ما نمی‌توانیم به انسان پرواز کردن را یاد بدهیم چون بالقوه بال برای پرواز کردن لازم است و انسان بال ندارد. با تعریفی که در بالا ذکر شد دیگر تغییراتی که در رفتار موجود زنده بر اثر عوامل دیگر ایجاد می‌شود. نظیر رشد بیماری‌ها و استفاده از مواد مخدر مشمول تعریف یادگیری نشده و تنها تغییراتی که حاصل تجربه باشند، یادگیری تلقی می‌شوند. (کریمی، ۱۳۹۰).

۶,۳-پیشینه پژوهش

نیاز به یادگیری به هر طریقی از نیازهای روزافزون مردم به آموزش است. لذا دسترسی به فضای آموزشی، کمبود معلمان مجرب، هزینه‌های زیاد، امکانات اقتصادی، متخصصان را در کشورهای پیشرفته بر آن داشت تا شکل جدیدی از

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

آموزش را ترویج دهند و با استفاده از امکانات اینترنت، گوشی همراه و کامپیوتر توانستند معلمان مجازی آموزشی را ایجاد نمایند و با این روش با توجه به شرایط فراگیران توانستند جمعیت کثیری از آنان را تحت آموزش قرار دهند (بابایی، ۱۳۸۹).

در مقاله ای با عنوان بررسی مزایا و معایب فضای مجازی بر یادگیری، مهمترین پیشرفت در آموزش را از زمانی که اینترنت به وجود آمد بیان شده است. روش های جدید تدریس با بهره گیری از تکنولوژی آموزشی باعث تعامل دانش آموزان، ایجاد انگیزه در یادگیری دو طرفه و جمع آوری اطلاعات به صورت گروهی با معلم را به جود می آورد. در کنار مزایای آموزش مجازی به معایب آن نیز اشاره می کنند که مهمترین آن را اعتیاد اینترنتی در میان نوجوانان و جوانان قلمداد می کنند. این پدیده منجر می شود که افراد ساعت ها در این فضا سرگرم باشند و علاوه بر ایجاد اختلالاتی در اعصاب و روان، روابط عاطفی را در بین خانواده ها کمزنگ کند.

در تحقیق دیگر به بررسی مزایا و معایب آموزش مجازی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نشان می دهند، مزایا به روشی که معلم برای ساماندهی استفاده از منابع فناوری اطلاعات اتخاذ می کند، بستگی دارد و این فعالیت ها با کار های کلاسی و فعالیت های خارج از کلاس تلقین می شود. مثلا زبان انگلیسی و سواد آموزی از طریق پردازشگران واژه و نرم افزار ارائه مطالب ریاضی و علوم از طریق نمایش شبیه سازی، مدلسازی و دیگر منابع ویژه فناوری اطلاعات و روش های آموزشی بر استفاده از فناوری اطلاعات و...

در تحقیقی از مهوش میری تاثیر فضای مجازی بر پیشرفت تحصیلی به این نکته اشاره می کند که گسترش روابط آموزش مجازی به هر وسیله ای که باشد می تواند جنبه های مثبت و مفیدی داشته باشد که سیستم آموزشی باید به آن توجه کند و نهادهای آموزش با رعایت نکاتی می تواند فعالیت در فضای آموزشی در جهت حفظ تعاملات نسبی همزمان با رشد استفاده از فضای مجازی برای آموزش باشد. حضور در این فضا می تواند فرصت های برابر برقراری ارتباط اجتماعی و آموزشی به شیوه کنترل شده برای دانش آموزان گسترش دهد استفاده از این شبکه ها، سبب کاهش افسردگی در افرادی می شود که دارای فقر ارتباطات اجتماعی هستند و این ویژگی مهمی است که باید به آن توجه کرد.

۷- بیان مسئله:

از زمان شیوع ویروس کرونا و تاکید بر آموزش مجازی در کشور، تاثیرات بسیاری بر خانواده ها، جامعه معلمان و دانش آموزان و سایر اقشار در جامعه را به همراه داشته است. این تاثیرات را بر روی جامعه های آماری فوق بررسی می کنیم. از قبل در بررسی و نظرسنجی که از والدین و دانش آموزان پایه چهارم مدرسه ای به عمل آمد، ۴۲٪ به تاثیر بیشتر آموزش مجازی رای دادند و ۴۸٪ نیز بیان نمودند که تاثیر کمی داشته است و ۱۰٪ عنوان نمودند که بدون تاثیر بوده است.

بررسی درصدهای فوق نیاز به تحلیل دارد که در ادامه به آن پرداخته می شود. از درصدهای فوق مشاهده می شود که فاصله ۴۲٪ و ۴۸٪ از نمونه جامعه آماری، زیاد نیست. پس می توان گفت که آموزش مجازی از اسفند ۹۸ در این پایه ها تا حدی توانسته در مسیر درست گام بردارد. بنابراین مسئله اصلی در این پژوهش بررسی مزایا و معایب آموزش مجازی و توجه به جنبه های مثبت و نقشی که بر یادگیری دانش آموزان دارد که در ادامه به آن می پردازیم. آموزش مجازی وارد شدن به دنیای بدون واسطه فیزیکی است. امروز عصر ارتباطات است و این ارتباطات به شکل دشواری نیست و با اینترنت، گوشی و کامپیوتر صورت

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

می‌گیرد و نوعی یادگیری مستقل را ایجاد می‌کند. تجربه نشان داده که وقتی آموزش‌ها به شکلی باشد، که دانش‌آموزان خود به یادگیری بپردازند در واقع به نوعی یادگیری مستقل دست یافته‌اند که علاوه بر افزایش کیفیت یادگیری، منجر به افزایش اعتماد به نفس در آن دسته از دانش‌آموزانی می‌شود که در فضای واقعی اعتماد را نداشته‌اند. گذشته بر آن اگر فضای مجازی در زمان جنگ تحمیلی ایران و عراق بود چه بسیار دانش‌آموزانی افت تحصیلی و ترک تحصیل داشتند. پس فارغ از مکان خاصی، می‌توانستند به یادگیری ادامه دهند، بنابراین مزایای بعدی را می‌توان این مورد دانست که فرصت را غنیمت بشماریم که با استفاده از فضای مجازی وقفه‌ای در تعلیم و تربیت کشورمان ایجاد نشود.

۸- اهمیت و ضرورت:

بدون شک فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی می‌توانند نقش مهم و اساسی در فعالیت‌های علمی و آموزشی دانش‌آموزان ایفا کند و زمینه را برای تعاملات علمی آنان هموار و مناسب سازد. تحقق این مهم مستلزم برخورداری از آگاهی و سواد معلمان دانش‌آموزان و خانواده‌ها می‌باشد که هماهنگی آنان می‌تواند نقش مهمی در اثربخشی انواع فن‌آوری‌ها به ویژه شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان داشته باشد. واقعیت این است که در کاربرد شبکه‌های اجتماعی برای انجام فعالیت‌های علمی و آموزشی دانش‌آموزان نباید زیاد به خود ترس وارد نماییم. حس کنجکاوی دانش‌آموزان در دنیای کنونی به مراتب بیش از همسن و سالان خود در سال‌های نه چندان دور است بهتر آن است که نگاهمان به فناوری‌ها از جمله شبکه‌های اجتماعی نگاهی مثبت و منطقی باشد. این نوع نگاه و نگرش می‌تواند ذهنیت ما را در رابطه با چنین فناوری‌هایی تغییر داده و به ما کمک کند تا از آنها به عنوان ابزارهایی برای بهبود آموزش و رشد دانش‌آموزان استفاده کنیم.

شبکه‌های اجتماعی می‌توانند از یادگیری مادام‌العمر به وسیله ایجاد محیط‌های یادگیری در دسترس، انعطاف‌پذیر و پویا حمایت کنند که مکمل آموزش‌های اولیه است علاوه بر این پتانسیل شبکه‌های اجتماعی در رسانه‌های اجتماعی بر موانع زمان و مکان غلبه کرده و به تعامل و مشارکت بین یادگیرندگان و معلمان از یک طرف و بین خود یادگیرندگان از طرف دیگر با وجود پراکندگی جغرافیایی منجر می‌شود و این مسئله یادگیرندگان را قادر می‌سازد که افق دید خود را وسیع‌تر کرده و فراتر از دیوارهای زمانی و مکانی با یکدیگر مشارکت داشته باشند، که این عوامل به نوبه خود سهم ویژه‌ای در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد (وانگ و چو، ۲۰۱۱).

۹- اهمیت یادگیری:

شاید بتوان گفت یکی از مهمترین عوامل پیشرفت‌های اجتماعی در زندگی انسان، یادگیری است. کودک در آغاز، با برخی ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فیزیولوژیک و غریزی پا به دنیا می‌گذارد. از آن فصل به جز ظرفیت‌های غریزی و طبیعی نظیر رشد و نمو و بازتابها، آنچه شخصیت او را می‌سازند، حاصل یادگیری اوست. آموزش‌های خانواده، آموزش‌های مدرسه‌ای و آموزش‌های اجتماعی همه قسمتهای زندگی او را تشکیل می‌دهند که تماماً یادگیری است. علاوه بر این، فرهنگ هر جامعه بر پایه یادگیری‌ها و تجربه‌های ثبت شده دیگران بنا شده است. برای درک بهتر موضوع، لحظه‌ای جامعه‌ای را مجسم کنید که در آن هر کس مجبور باشد همه چیز زندگی را از نو آغاز کند. در آن صورت، وضع افراد آن جامعه چگونه خواهد بود؟ اگر همه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

یادگیری های ما را یک مرتبه از ما بگیرند، خواهیم دید که چه موجود ناتوان و بی پناه ای تبدیل خواهیم شد. در این مورد می توان کودکان و افراد عقب مانده ذهنی را مثال زد که قادر به یادگیری نیستند. وضع ترحم انگیز این افراد که گاهی نمی توانند یاد بگیرند که چگونه غذا را در دهان خود بگذارند و اهمیت یادگیری را به ما نشان می دهد. در مقام اهمیت و نقش یادگیری در زندگی فردی و اجتماعی به مطلبی از یکی از روانشناسان به نام "گراهام والس" اشاره می کنیم. والس فرض می کند که اگر بر اثر فاجعه یا ریختن داروی شیمیایی در آب آشامیدنی دو شهر پرجمعیت مانند پکن و توکیو استعداد یادگیری در افراد این دو شهر از بین برود، ۱۰/۹ ساکنان این دو شهر در ماه های اولیه از بین خواهند رفت و در ۱۰/۱ افراد باقی مانده نیز که غرایز و ساقهای زندگی مثل میل به غذا و آب باقی است، چون نحوه ارضای این غرایز از آنها سلب شده، نمی تواند نیازهای خود را برطرف کنند و در نتیجه آنها نیز پس از مدتی از بین خواهند رفت نتیجه اینکه، انسان مخلوق عادت است، و عادت نتیجه یادگیری، و یادگیری ضروری ترین اساس زندگی موجود زنده، به ویژه انسان است. به عبارت دیگر، می توان گفت انسان محصول یادگیری های خود است (کریمی، ۱۳۹۰).

۹،۱- شرایط درونی یادگیری ؛

گمانه معتقد است که برای یادگیری، دو دسته شرایط وجود دارد: شرایط درونی یادگیری و شرایط بیرونی یادگیری. شرایط درونی یادگیری که به آن مراحل یادگیری نیز می گویند، جریاناتی است که در هنگام یادگیری در درون یادگیرنده می گذرد (یعنی، در دستگاه عصبی او) و در طی آن یادگیری به صورت درونی انجام می پذیرد. این جریانات در حقیقت مرحله هستند که اطلاعات وارد شده به دستگاه عصبی را طی می کند تا مرحله ای که یادگیری صورت می گیرد و اطلاعات در حافظه دراز مدت ذخیره می شود. این مراحل عبارتند از:

۱. مرحله انگیزشی
۲. مرحله دریافتن
۳. مرحله اکتساب
۴. مرحله نگهداری
۵. مرحله یادآوری
۶. مرحله تعمیم
۷. مرحله عملکرد
۸. مرحله بازخورد

۹،۲- شرایط بیرونی یادگیری؛

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شرایط بیرونی یادگیری که به آنها رویدادهای آموزشی نیز گفته می شود، موقعیت هایی هستند که به وسیله معلم یا مربی فراهم می شوند تا یادگیرنده بتواند تحت آن شرایط مراحل درونی یادگیری را بگذراند. در حقیقت کار معلم، فراهم کردن شرایط بیرونی یادگیری برای تحقق یافتن مراحل درونی یادگیری است. به عبارت بهتر، رویداد های آموزشی پیش بینی هایی هستند که هر معلمی در طرح درس خود برای انجام کارهای کلاسی صورت داده است. این رویداد های آموزشی به قرار زیرند:

۱. جلب توجه یادگیرنده

۲. آگاه کردن یادگیرنده از هدف های آموزشی

۳. یادآوری مطالب پیش نیاز

۴. عرضه کردن محرک اصلی

۵. فراهم کردن مطالب راهنما برای یادگیری

۶. کمک کردن برای بهتر به خاطر سپردن

۷. وادار کردن یادگیرنده به عمل

۸. آگاه کردن یادگیرنده از نحوه عملکرد وی

۹. کمک به انتقال یادگیری ("همو").

۱۰- محاسن آموزش مجازی:

- هزینه های یادگیری را کاهش می دهد.

- در هر زمانی امکان یادگیری وجود دارد.

- افزایش خلاقیت به دلیل استفاده از روش های نوین، خلاقیت و فناوری در دنیای امروز ترکیبی فوق العاده از یادگیری و رشد انسانی است و آموزش نقش معنا داری در رشد و گسترش آن دارد.

- آموزش مجازی باعث صرفه جویی در زمان کلاس می شود و موجب می شود وقتی دانش آموزی به هر دلیلی نتوانسته است در کلاس حضور یابد، از درس عقب نماند و فایل هایی که معلم به اشتراک گذاشته است را مطالعه کنند و همچنین امکان مشاهده چندین باره را برای درک و یادگیری بهتر دانش آموز، میسر کرده است.

- رفت و آمدها و آلودگی محیط زیستی در کلان شهرها مشاهده نمی شود که دانش آموزان را به موقع به محل آموزش انتقال دهد و یا بالعکس.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- با توجه به اینکه موبایل وسیله ای است که در دسترس دانش آموزان است پس می توانند به راحتی به جستجو در اینترنت پرداخته و علاوه بر افزایش سرانه مطالعه در کشور، بتوانند، به منابع و رشته هایی دسترسی پیدا کنند و از مشاوره و خدمات در انجام دادن تکالیف استفاده کنند.
- کلاس های آنلاین باعث می شود که برابری و عدالت کامل در برخورد با دانش آموزان داشته باشد و در کلاسهای مجازی فرقی بین جنسیت، نژاد، ملیت، مذهب، دین، ظاهر افراد و ... دیده نمی شود.
- دانش آموزان بالاخص در سنین کودکی در حین استفاده از گوشی همراه تمرکز بالایی به دست می آورند و علاوه بر آن با استفاده از حافظه دیداری دانش آموزانی که در این مورد بهتر یاد می گیرند تاثیرگذار تر خواهد بود.
- آموزش مدیریت زمان و برنامه ریزی برای دانش آموزان.
- حضور در فضای آلوده برای دانش آموزان مبتلا به بیماری های زمینه ای آسم و کمتر شده است.
- فرهنگ استفاده از اینترنت و گوشی همراه در این دوران آموزش مجازی، بیشتر از قبل به چشم می خورد و اطلاعات زیادی در خصوص فنون استفاده از فناوری های اطلاعات در میان دانش آموزان خانواده ها و جامعه معلمان به چشم می خورد و تکنولوژی آموزشی در این حیطه پیشرفت چشمگیری داشته است.
- شیوه های تدریس، نوین گردید و تکنولوژی آموزشی در این مسیر خوش درخشید.

۱۱- معایب آموزش مجازی:

- در کنار مزایایی که آموزش مجازی برای دانش آموزان داشته است، نباید معایب آن را نادیده گرفت.
- اولین و مهمترین محدودیت این است که روابط فیزیکی و اجتماعی کمتر دیده می شود، ارتباطات اجتماعی خود باعث می شود که فرد مهارت های برقراری ارتباط را به دست آورد و با دیدگاه های جدیدی آشنا شود و روابط عمومی بالایی کسب کند که فضای مجازی این فرصت ها را از افراد می گیرد.
- درحیطه بعدی اثرات مخرب استفاده از گوشی ها در بین دانش آموزان است که به آرتروز گردن و آسیب به انگشتان دست و قوه ی بینایی باید اشاره کرد و حتی استرسی که حین استفاده و قرار گرفتن در فضای آموزش مجازی به دانش آموزان وارد می کند.
- محدود بودن تدریس ها برای معلم، در فضای واقعی روزانه پنج درس را دنبال می کرد که در فضای مجازی به سه درس و با میزان ساعت اندک آموزشی مواجه می شود.
- اعتبار کمی که آموزش های مجازی در بین خانواده ها پیدا کرده در میزان درصد های به دست آمده این را نشان می دهد که با ادامه روند آموزش های مجازی خانواده ها بسیار خسته شده اند و حتی معلمان هم از ادامه این روند به ستوه آمده اند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- نظام آموزش و پرورش با زیرساختهای محدود نتوانست به خانواده ها و معلمان در این زمینه کمک نماید و ایجاد امکانات هوشمند در این زمینه به خانواده ها و معلمان بسیار ناچیز بوده است معلمان از آن جهت که امکانات کامپیوتر و گوشی را خود تهیه می کنند که هزینه بالایی دارد و حتی در زمینه آموزش تولید محتوا نظام تعلیم و تربیت به آموزش های لازم نپرداخت.
- اعتیاد اینترنتی در بین دانش آموزان و نوجوانان و جوانان بسیار زیاد است این ابزار علاوه بر جنبه های مثبت، اثرات زیانباری به همراه دارد روانشناسان از نوع جدیدی از اعتیاد به نام اعتیاد اینترنتی یا اعتیاد مجازی نام می برند (سلطانی و همکاران).
- یادگیری عمیق تری اتفاق نمی افتد وقتی که ارتباط چهره به چهره در کلاس حضوری نباشد و با استفاده از زبان بدن بر یادگیری دانش آموزان تاثیر بگذارد.
- تشخیص دقیق یادگیری برای معلم دشوار است و به درستی نمی توان تشخیص داد که آموزش تا چه اندازه برای دانش آموز موفقیت آمیز بوده است.

۱۲- جمع بندی و نتیجه گیری:

با توجه به موضوع این پژوهش که تاثیر فضای مجازی بر یادگیری دانش آموزان است، طی بررسی انجام شده در پایه چهارم مدرسه مذکور، تاثیر مثبت فضای مجازی بر یادگیری دانش آموزان کاملا مشهود بود و توانسته است که رضایت بیشتر دانش آموزان و والدین را جلب کند. با توجه به اینکه آموزش مجازی در مقایسه با آموزش سنتی محدود به مکان و زمان نیست پس این فناوری توانسته که فرصت های یادگیری دانش آموزان را فراهم کرده و از سوی دیگر، برنامه شاد که بستر اصلی تعاملات معلمان و دانش آموزان می باشد، با اصلاح زیرساخت های قوی تر، در این امر می تواند تاثیر بیشتری بر جای بگذارد.

انسان امروزی تشنه تحولات جدید است و همه روز بر آن است تا با دستیابی به پدیده های جدید جذابیت های زندگی خود را افزایش دهد. نتایج پژوهش نشان داد؛ که فضای مجازی می تواند نقش ارزشمندی در یادگیری و حتی پیشرفت تحصیلی دانش آموزان داشته باشد. این نقش زمانی بیشتر خود را نشان می دهد که بدانیم این فناوری ها بر اساس نیازهای بشر امروزی پا به عرصه وجود گذاشتند و با آموزش معلمان مجرب و در اختیار قرار دادن امکانات و ابزارهای مختص این آموزش و آموزش دانش آموزان و اولیا در این زمینه و کاهش استرس های وارده میتوانیم نقش فضای مجازی را بر یادگیری دانش آموزان پررنگ تر کنیم و بخشی از نیازهای زندگی اجتماعی افراد را برطرف سازد. بدون تردید استفاده از همه ابزارهای آموزشی و کمک آموزشی که به یادگیری عمیقتر دانش آموزان کمک کند، یکی از مهمترین وظایف یک نظام آموزشی است. واقعیت این است که در کاربرد شبکه های اجتماعی برای انجام فعالیت های علمی و آموزشی دانش آموزان نباید زیاد به خود ترس وارد نماییم. بهتر آن است که نگاه ما به فناوری ها از جمله شبکه های اجتماعی نگاهی مثبت و منطقی باشد این نوع نگاه و نگرش می تواند ذهنیت ما را در رابطه با چنین فناوری هایی تغییر داده و به ما کمک کند تا از آنها به عنوان ابزارهایی برای بهبود آموزش استفاده کنیم.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱۲،۱- راهکارهایی برای یادگیری دانش آموزان در فضای مجازی:

- ۱- با توجه به معایب و مزایایی که این نوع آموزشها در بردارد راهکارهایی برای تاثیر بهتر این نوع آموزش ها به شرح ذیل ارائه می گردد:
- ۲- آموزش و پرورش با برگزاری ضمن خدمت ها و کارگاه های تخصصی می تواند شیوه های تولید محتوای الکترونیکی را آموزش دهد. امکانات هوشمند و الکترونیکی مانند گوشی همراه، کامپیوتر و اینترنت پرسرعت در اختیار افراد جامعه قرار گیرد.
- ۳- طرح های اجرایی مدارس کمتر تا به کیفیت پژوهش ها و... پرداخت شود متأسفانه در این دو سال اخیر تعداد طرح های درخواستی از مقطع ابتدایی بسیار بالاتر رفته حتی نسبت به دوره حضوری.

۱۲،۲- راهکارهایی که معلم و کادر مدرسه انجام دهند:

- معلم در شیوه های آموزشی مجازی به صورت آنلاین ارتباط دو سویه برقرار نماید.
- فرصت یادگیری را به دانش آموزان دهد.
- تکالیف را به شکلی مهارتی و تحقیقی از دانش آموزان بخواهد، دانش آموز با انجام دست ورزی ها و تحقیقات و... به یادگیری عمیق می رسد.
- فضای شادی در کلاس ترتیب دهد این شکل به گونه ای نباشد که دانش آموزان از محیط و معلم سوء استفاده نمایند.
- برای ایجاد ارتباط دوسویه، معلم می تواند گروه های درسی ایجاد نماید تا خلاء ناشی از ارتباط مجازی تا حدی برآورده شود.
- از فرصت مطالعه خارج از کتاب درسی، البته با نظارت والدین معلم می تواند استفاده کند که این مورد را می توان با ارائه تکالیف تحقیقی انجام داد و حداقل دانش آموزان از این طریق به مطالعه آزاد مجازی می پردازند.
- معلم با ارائه بازخوردهای کتبی و شفاهی درست، تلاش کند که دانش آموزانی که اعتماد به نفس و عملکرد ضعیفی دارند به سیر تعلیم و تربیت و اعتلای اعتماد به نفس راه یابند.

منابع:

- شکوهی، دکتر غلامحسین، ۱۳۹۴، تعلیم و تربیت و مراحل آن، ج ۲۵، ص ۲۴.
- کریمی، یوسف، ۱۳۹۰، روانشناسی تربیتی، ۱۴، ص ۶۶، ۶۷. ۱۳۹۰، روانشناسی تربیتی، ص ۹۳_۹۸.
- میری، مهوش، ۱۴۰۰، تاثیر فضای مجازی، (آموزش مجازی) بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، هفتمین کنفرانس بین المللی دانش و فناوری علوم تربیتی مطالعات اجتماعی و روانشناسی ایران، تهران.
- موفقی، سعیده و السادات، ترکیان تبار منصور (۱۳۹۶). بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، سومین کنفرانس بین المللی روانشناسی؛ جامعه شناسی؛ علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی
- بابایی، محمود، ۱۳۸۹ مقدمه‌ای بر یادگیری الکترونیکی، تهران پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
- ، مهری. فولادوند، خدیجه. فتحی آشتیانی، علی، رابطه هویت و هیجان خواهی با اعتیاد اینترنتی . مجله علوم رفتاری . دوره ۴. شماره ۳. ۱۹۷-۱۹۱،